

הַלְבוּת סֵפֶה סִימָן תַּרְבֵּמ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ז]

וְלֹא קָרַע מִקִּישׁ⁴.

ולענין סכך העשוי מזכוכית, כתב המור וקציעה (די"ה נ"ל) שפסול הוא לסיכוך כיון שנעשה מחול, שאין גידולו מן הארץ. והפמי"ג (משב"ז ס"ק א) כתב ששמע שהיא עשויה מאפר (של עצים), ועל כן יתכן שבשעת הדחק כשרה היא לסיכוך, ורק שלכתחילה אינה כשרה כיון שנשתנתה צורת העץ [ראה להלן (ס"ק יב)]. אכן, כתב בספר מקראי קדש (סוכות ח"א סי' כב) שהואיל והתברר בומנינו שהזכוכית עשויה מחול, פסולה היא לסיכוך לכל הדעות. [ובטעם מה שאין פוסלים את הזכוכית מחמת שאינה עושה צל ואין צלתה מרובה מחמתה, ראה ר"ן (סוכה א, א ד"ה וסוכה) וספר הסוכה (מלואים לפ"ח אות יב) בשם הגר"י מבריסק, ומקראי קדש (שם) ושו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' נז)].

אכן, דעת החזו"א (ארהות רבנו ח"ב עמ"י ר"ח) שזכוכית נחשבת באויר ולא כסכך פסול, כיון שאינה עושה צל [ונפקא מינה, בשמונת על גבי סכך, כמו שכתבנו בביה"ל לעיל (סי' תרכ"א סי' א ד"ה או)]. ובענין זה כתב החזו"א בספרו (או"ח סי' ק"ג ס"ק ד), שלדעת התוס' (סוכה ה, א) סכך שאינו עושה צל חשוב שהאדם נהנה ממנו, אלא עושה צל דק בלבד, אינו נחשב כסכך.

וסכך העשוי נעויר, כתב הבכורי יעקב (ס"ק א, ובתוספת בכורים) שנייר העשוי מנגדי צמר פסול לסיכוך מן התורה, כיון שאינו פסולת גורן ויקב, אך נייר העשוי מפתתן או מעשבים, הנחשבים בפסולת גורן ויקב, אינו פסול מן התורה, מפני שאינו דבר המקבל טומאה [הביא שנפסק כסדרי טהרה (יריד סי' קצ"ט ס"ק יט) שאינו מקבל טומאה, ושלא בשו"ת נודע ביהודה (יריד מדהו"ת סי' קח), וכן כתבו בשו"ת התם סופר (חי' סי' פא), בשו"ת תורה לשמה (סי' קסה) החזו"א (יריד סי' פט ס"ק ב) שנייר אינו מקבל טומאה, ואף שכתב החזו"א שם שנראה שנייר זה מקבל טומאת מדרס, מ"מ אין הוא פסול לסיכוך מן התורה, כמבואר בפמי"ג (משב"ז ס"ק א) שדבר הטמא טומאת מדרס אינו פסול לסיכוך אלא מדרבנן, אלא שאם הוא עשוי מפתתן פסול על כל פנים מדרבנן, מפני שבא מדבר המקבל טומאה, ואם עשוי מעשבים פסול מחמת שהסכך השתנה לגמרי ונחשב כאילו אינו מפתתן גורן ויקב [ראה להלן (ס"ק יב)], ולמעשה כתב, שאם אין לו סכך כשר, יסכך בנייר זה, ויאכל בסוכה בלא לברך על הישיבה. מאידך, בשו"ת לבושי מרדכי (או"ח ח"ג סי' קצ"א אות ב) כתב שנייר העשוי מפתתן אינו פשתן שנשתנה רק קצת, אלא הוא נשתנה לגמרי ונעשה ממש דבר אחר וכבר אינו נחשב גדולי קרקע, ולפיכך פסול הוא לסיכוך מדאורייתא.

ולענין נייר העשוי מקליפת העץ, כתב בשו"ת שיבת ציון (סי' לט) שאף לדעת הנודע ביהודה [שנייר מקבל טומאה] נייר העשוי מעץ אינו מקבל טומאה מן התורה, כמבואר ברמב"ם (פ"ב מהל' כלים ה"א).

[משנ"ב ס"ק ח]

וְנָרוֹ בְּהֵן חֲכָמִים שְׂלֵא לְסַפֵּךְ בְּהֵן לְעוֹלָם⁴.

4) וטעם הפסול לסכך בשברי כלים, מבואר ברמב"ם (פ"ה מהל' סוכה ה"ב) שהוא משום שיחשבו אנשים שמותר לסכך בשברי כלים שעדיין משמשים ככלים, ומקבלים טומאה.

ואם שבר את הכלי כרי שיוכל לסכך בו, כתב הערוך השלחן (סי' ה) שמותר לסכך בו, כיון שטעם הפסול לסכך בשברי כלים המבואר ברמב"ם הניל שיוך רק בנשברו מאלהם, אבל כשעושה מעשה כדי להכשירו לסכך, מוכח ממעשהו שיוודע שבלא זה פסול הוא לסיכוך, ואם כן לא יטעה לסכך בו, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק

(ח"א סי' פב אות ט), וכן כתבו בספר מקראי קדש (סוכות ח"א סי' יד) ושו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' כב אות א) [כשאין ניכר שבאו מכלי, ראה קטע הבא]. מאידך, בשו"ת חלקת יואב (ח"א מדהו"ת סי' ג) כתב שאין שבירת הכלי לשם סיכוך מועילה להכשיר לסכך בו, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (חי' סי' צה אות א) שנראה שאין לסמוך להקל על דברי הערוך השלחן [וראה שו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קעז)].

ועבדי כלים שאין ניכר שבאו מכלי שמקבל טומאה, בגן ארגז עץ ששברו את עצמו ואין ניכר שהיו חלק מכלי, דעת הגרי"ה ברלין (שו"ת ציץ אליעזר ח"ג סי' סו) שאין לסכך בהם. מאידך, דעת הגרי"ש סלאנט (שם) שמותר לסכך בהם, שכיון שאין ניכר שבאו מכלי לא פסלו אותם חכמים לסיכוך [ואף כשלא שברום לשם סיכוך]. ובמקראי קדש (שם) ובשו"ת מנחת שלמה (שם) כתבו שמותר לסכך בהם, כיון שהאנשים לא יטעו משום כך לסכך בשברי כלים, מפני שאינם יכולים לראות שהתיבות עצים אלו באו מכלים [וכשניכר הדבר על ידי חורי המסמרים שבעצמם, ראה הליכות שלמה (סוכות פ"ח ארחות הלכה הע"ו) שפסולים], והאדם עצמו ששברם לא יטעה לסכך בכלים שלא נשברו לגמרי, כיון שבשבירתו לשם סכך מראה שיוודע שבלא זה פסולים הם לסיכוך [וראה בקטע הקודם שיש שחלקו על סברא זו].

ולענין ארגזי עץ גדולים שמביאים בהם מכוונת [או שאר דברי סחורה (ארהות רבנו ח"ב עמ"י רטו)] מחוץ לארץ [ליפני' בלעז], כתב הגר"י קניבסקי (קהלות יעקב סוכה סי' יט) שנראה שמותר לסכך בשבירה, כיון שהדרך היא לפרק את רפי העץ כשמוציאים את התכולה מהם, ואינם אלא כקן שמשתמש בה באופן חד פעמי לשחות בה, שכתב הרמב"ם (פ"ה מהל' כלים ה"ז) שאינה מקבלת טומאה, והוסיף שכן הורה החזו"א שמותר לסכך בעצים אלו. דעת הגרי"ן קרליץ (חוט שני סוכות עמ"י ריד) שמותר לסכך בהם, כיון שגודל הארגז הוא יותר מארבעים סאה, דבר בגודל כזה אינו נחשב כלי ואינו מקבל טומאה, וכן מבואר בערוך השלחן (סי' ה).

ולסכך בקרשי עץ המשמשים כפיגומים לעלות עליהם בשעת בניית בנין, דעת החזו"א (ארחות רבנו שם) שמותר לסכך בהם, כיון שכל שימושם הוא רק במחויב לקרקע, ולא נחשבו על ידי כך לכלי. כמבואר בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק יריד סי' צד ד"ה ומעתה סיומא, ומובא גם בפתחי תשובה יריד סי' שעא ס"ק ט).

[משנ"ב ס"ק י]

לְפִי שְׂלֵא נַעֲשׂוּ לְקַקְלֶה⁶ וכו', אִין לְגוֹר בְּשִׁכּוּתָהּ, וְכַנְלִי כְּסַעֲרִי קָצֵן ח⁶.

5) ואף אם מניח בתוך קנה חלול של סכך קנה אחר כדי להאריך, דעת הגרי"ן קרליץ (חוט שני סוכות עמ"י ריד) שהקנה החלול אינו נחשב כלי על ידי מה שמקבל כלי אחר בתוכו, כיון שכל תשמישו אינו אלא בהיותו סכך, ונחשב הוא ככלי שתשמישו במחובה, שאינו מקבל טומאה.

6) אמנם, שם כתב שמותר אף לכתחילה לסכך בשברי כלים שטומאתם אינה אלא מדרבנן. והירץ בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' פב אות ח) שלעיל מדובר באופן ששברי המגריפה אינם ראויים לשימוש, ולפיכך אינה מקבלת טומאה ומותר לסכך בה לכתחילה, אך בענינו מדובר באופן שראוי להניח דברים על גבי המגריפה השבורה, ולפיכך אין לסכך בה אלא בשעת הדחק [וראה שו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' כב אות ב)].

אכן, להלן (ס"ק טז) כתב שאין להעמיד את הסכך במרא ומגריפה המשך במילואים עמוד 64

מילואים הלכות סֵפֶה סִימָן תרכב המשך מעמוד קודם

2) ואף שלא שייך במציאות סיכוך בעפר, כתב הפתחא זוטא (סי"ג ב) שהתורף לכתוב פסול סיכוך בעפר משום שיש נפקא מינה למה שכתבו הרמב"ם (סוכה יב, א) הר"ן (שם ז, ב מרפי הר"ף ד"ה מתני') שסוכה שיש על גבה מעויבה פסולה מפני שהמעויבה עשויה מעפר, וכן מבואר בבבאור הגר"א כאן (ראה שרית תורה לשמה (סי' קעח)). וראה בספר בית השואבה (מין הראוי לסכך אות ב) ששייך סיכוך על ידי גושי עפר, או על ידי חתיכות של לבנים העשויות מעפר, לולא הפסול של מין גרין ויקב.

וכן לגבי צמחים שגדלו על מים בלא ימקה מקרקע כלל, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש חיג פכ"ה אות א) שאפשר לסכך בהם, וכן כתב בשו"ת מחזה אליהו (סי' כה אות ו) על פי סברת הנשמות אדם הג'ל, שהרי אף גדולי מים נחשבים מין גרין ויקב, ואם כן אין צריך שיגדלו מן הארץ.
ומשניב ס"ק ד'
נהוה הדין עֵפֶר מִקִּישׁ?²

הלכות סֵפֶה סִימָן תרכב המשך מעמוד 176

קלד) נהלך עליו, כיון שאף בציפוי זהב ניכר לכל שהצבע אינו אלא ציפוי, וכן כתב בשו"ת האלף לך שלמה (שם) שאין הדבר נחשב כשינוי בסכך, והגר"ש איערבך כתב (שרית מנחת שלמה תנינא סי' קיב אות א), שאף אם אין ניכרים העיצים מחמת הציפוי, מיזי כשרים הם לסיכוך, כיון שהכמים לא פסלו אלא אניצי פשתן, שמפני שאין ניכר שהם גידולי קרקע דומים הם לצמר, ונראה הסכך כעשוי מדבר המקבל טומאה, מה שאין כן בעצים מצופים, שאין נראה כאילו סיכך בדבר המקבל טומאה, כיון שהכל יודעים שהצבע אינו אלא ציפוי.
וכן לסכך בעצים המצופים בניירות יפים משום נוי מצוה, כתב בשו"ת תורה לשמה (סי' קסח) שנותה, כיון שנייר אינו מקבל טומאה, והגר"ש איערבך (שם אות ג) כתב, שאף אם הנייר עשוי ממין המקבל טומאה, מיזי מותר לסכך בעצים אלו, כיון פריסת סדין תחת הסכך לטיי, וכתב (שם אות ב), שכן נהג בעל האמרי בינה לסכך בהם בסוכתו.

שנשברו כלל, ולא הזכיר שבשעת הדחק מותר, וראה מה שכתבנו שם.
[משניב ס"ק יב]
ומתין קָאָלוּ אִינוּ מְגֻדְלֵי קִרְקָע?³
7) ולסכך בסכך הצבוע בצבע, כתב בשו"ת מהר"א הלוי (אישונגא, חיב סי' ה) שיש להכשיר, שאין נחשב שנשתנו העצים על ידי הצבע ועל ידי כך אינם נראים כגידולי קרקע, וכן כתב בשו"ת האלף לך שלמה (ארו"ח סי' שסד) שאף אם יש שכבה [עבה] של צבע, אין היא פוסלת משום סכך פסול, כיון שדומה הדבר לפריסת סדין מתחת הסכך כדי לנאותו, שבשור, כמבואר בשו"ע להלן (סי"ט), שהרי אף כאן הצבע גורם נוי לסכך, ואף דעת החו"א (ספר הסוכה מלואים לפ"ח אות ט) והגר"י קניבסקי (ארחות רבנו חיב עמ' ריד) שמוותר לסכך בסכך צבוע, אכן, לענין סכך המצופה זהב, כתב מהר"י הלוי (שם) שפסול, כיון שנשתנו העצים על ידי הציפוי אינם נראים כגידולי קרקע, מה שאין כן בסכך צבוע שעדיין נראה כעץ, ובשו"ת מחזה אברהם (ארו"ח סי'

הלכות סֵפֶה סִימָן תרכב המשך מעמוד פט

ולמעמד סכך על גבי דבר גזול, כתב בבית הלל לקמן (סי' חר"ל סי' ד"ה ואם) שיתכן שפוסל את הסוכה אף בדיעבד, שאולי פסול גזול חמור יותר משאר פסולים.
15) ולמעמד את הסכך על קורות עץ שלא הונחו לשם צל והוכן קורות של פרגולה וכו', דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני שם) שמוותר, כיון שהחיסרון במעמד הוא שמא יסכך בו, ואם באמת יניח את קורות העץ בתורת סכך, יהיו כשרות לסיכוך.
16) ואף אם יש ברזלים בתוך הכותל, כתב החו"א (ארו"ח סי' קמג ס"ק ב) שמוותר להעמיד את הסכך על גביו לכתחילה, כיון שעיקר הכותל עשה מאבנים ועפר וטיט, וגם הברזל אינו נראה, וגם הכותל עומד מעצמו בלא הברזלים.
וכן כל דבר שלא שכיה שמסככים בו, כתב בבית הלל לקמן (סי' תרל סי' ד"ה כל) שמוותר להעמיד בו את הסכך.
וכן להניח אבן על גבי הסכך כדי שלא יעוף ברוח, כתב בשו"ת שבט הלוי (חי"ט סי' קלו, וחי' סי' צה) שמוותר, כיון שאין חשש שיטעו אנשים ויחשבו שמוותר לסכך בה, ולפיכך לא גזרו שלא להעמיד בה, כמבואר בר"ן (סוכה ז, א מרפי הר"ף) ובה"י הרמב"ם (שם כא, ב ד"ה וחד) [שהם מקור דברי המשניב כאן], ואינו דומה לדברים המקבלים טומאה שניזו שלא להעמיד בהם, כיון שאין ידוע כל כך לאנשים שפסולים הם לסיכוך, מאידך, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני

לעץ, וכן משום שאין אפשרות לסכך בו [וסיים שמיזי יתכן שיש מקום לכתחילה להימנע מזה].
וכן דופן מריקט [העשוי מנשרי עץ וקיים המחובבים יחד על ידי דבק], דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני סוכות עמ' ריב) שמוותר להעמיד את הסכך על גבה, משום טעמים אלו, אכן, לגבי עץ סנדורץ או 'סיבית' העשוי מחתיכות קטנות של עץ דבוקות יחד [וכלא הדבק אין להם צורת דופן כלל], הסתפק (שם אות ב) שמא יש בו חיסרון משום מעמוד.
ולמעמד את הסכך בדבר שפסול לסיכוך אך אינו מקבל טומאה, כתב המשניב לעיל (סי' תרכב ס"ק ח) שאסור לכתחילה [ואפילו הוא מין הכשר לסיכוך רק שפסול מדין מחובר, וראה מה שכתבנו שם], וכן כתב בבית הלל לקמן (סי' תרל סי' ד"ה כל), וכן כתב הגר"ש איערבך (ספר הסוכה פסקים הערות אות לה) והוכיח כן שהרי הראב"ד, הרמב"ן, הרמב"ם, הר"ן והרא"ש בסוגיית 'מעמיד' (סוכה כא, ב) שדנו איך מותר לסמוך סכך על גבי אילן ועל גבי כותל אבנים, אף על פי שפסולם אינו משום שמקבלים טומאה, וראה במאורי שם (כב, ב ד"ה ז) שכתב, שיתכן שהטעם שמוותר לסמוך סכך על גבי אילן הוא מפני שלא נאסר להעמיד בשאר הדברים הפסולים לסיכוך, אלא רק בדבר המקבל טומאה [וראה בשו"ת מהר"ל דיסקין (כתבים סי' נ) שכתב, שמוותר לכתחילה להעמיד את הסכך בדבר שפסול לסיכוך אך אינו מקבל טומאה].

